

Peder Madsen Fridschs gravsten

Stiftsfysikus

Andreas Frausing Fridsch (1744 – 1807) og hans slægt

Familien Fridsch er en af de kendte familier, der i et par århundreder satte store aftryk på livet i Ribe. Den første kendte af slægten er **Mads Nielsen Fridsch**, som levede i sidste halvdel af 1600-tallet. Man ved ikke meget om ham. Faktisk kun, at han havde en søn ved navn

Peder Madsen Fridsch (? – 1709).

Denne indskrev sig til gengæld kraftigt i byens og egnens historie. Han var både købmand, toldinspektør og overformynder.

En overformynder var én af to personer i hver købstad, som skulle udnævne værger og føre tilsyn med, at disse udførte deres arbejde korrekt og ansvarligt. Som toldinspektør stod han i spidsen for toldvæsenet for alle øerne langs Ribes kyst. I begyndelsen udførte han arbejdet med stor iver; men efterhånden tog arbejdet med hans store købmandshandel al hans tid. I flere år fik han overhovedet ikke indkrævet nogen told, hvorfor han blev afskediget. Han drev også stor rederivirksomhed i forbindelse med købmandsforretningen og deltog ofte selv i sejladsen. Han døde i 1709, da han forliste med et af sine skibe i Nordsøen på en rejse til Holland. Han blev begravet inde i Domkirken,

Sønnen **Mads Pedersen Fridsch** (1672-1720) fortsatte købmandsforretningen. Også han tilhørte byens elite, idet han foruden at være rådmand også var byen pengemester med ansvar for byens økonomi. Han døde ret ung i 1720 og blev begravet inde i Domkirken med epitafium på

midtskibets nederste venstrepille lige inden for våbenhusets hovedindgang.

Sønnen **Peder Madsen Fridsch** (1712-1787) var kun 8 år ved faderens død og kunne derfor ikke overtage familiens købmandsgård. Som 20-årig rejste han til Holland for at uddanne sig i

skab som købmand og giftede sig med Sophia Frausing (1714-1771).

Han blev ret hurtig rådmand og avancerede 10 år senere til borgmester. På grund af dårlige tider i Ribe, blev han i 1760 nødt til at opgive sin købmandshandel, men fortsatte som agtet borgmester indtil 4 år før sin død, nu med titlen justitsråd. Han fik 9 børn sammen med hustruen, hvoraf dog kun tre nåede at blive voksne, her blandt sønnen **Andreas Frausing Fridsch**. (Bemærk, at slægten benyttede sig af *patronymer* ved navngivelsen, hvilket betyder, at børns efternavn – her mellemnavn – dannes af faderens fornavn efterfulgt af -sen/søn eller -datter/dotter.).

Andreas Frausing Fridsch

Han blev født i 1744. I modsætning til tidligere medlemmer af slægten fik han moderens efternavn som mellemnavn i stedet for patronymet Peder-sen.

Han blev student fra Ribe Katedralskole i 1759. Derefter studerede han medicin og tog eksamen i 1767. Derefter var han ansat ved Fødselsstiftelsen i København i knap tre måneder, hvor han havde ikke mindre end 62 fødsler. Derefter tog han på en

længere dannelsesrejse til Wien, Strasbourg, Paris og London, hvor han blandt andet studerede malerkunst, ligesom han selv tegnede og malede. Hjemvendt fra rejsen tog han den medicinske embedseksamen fra Københavns Universitet i 1771. Året efter tog han tillige den medicinske doktorgrad, dr. med., på en disputats om mæslinger.

Herefter var vejen banet for ham, så han kunne vende hjem til Ribe til embedet som provincialmedicus og stiftsfysicus, en titel der nærmest svarer til vor tids embedslæge.

I 1774 giftede han sig med Charlotte Hedewig Mathiasen (1757 – 1819), der var dommerdatter, født på øen Føhr. Hun beskrives af samtiden som meget smuk, men også som en meget dominerende og skrap personlighed. En præst og nabo, der ikke kunne godkendes som bejler til én af parrets ligeledes smukke døtre, beskriver ægteparret Fridsch således i mindre flatterende vendinger: Andreas Frausing var en tøffelheldt: "..... havde ikke noget at sige", "havde kun sin kones meninger." Charlotte får følgende skudsmål: urimelig streng, stejl, døv, intrigant, falsk. Selv om det er en kasseret bejlers ord, er der dog nok noget om snakken.

Et oldebarn skriver i al fald følgende: "Oldefar, Andreas Frausing Fridsch, den milde muntre, af alle elskede og beundrede stiftsfysikus. Oldemor, Charlotte Hedewig, født Mathiesen,

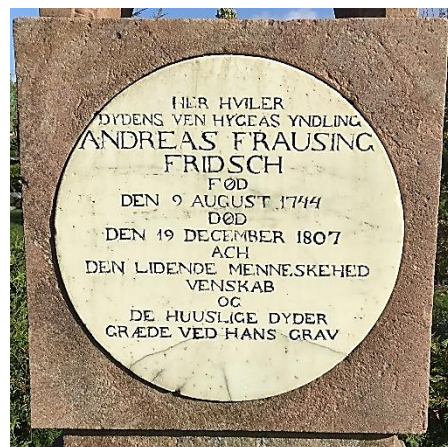
var meget smuk og oldefar vedblev at være forelsket i hende trods den hårdhed og herskesyge, der tilskrives hende over for de fleste af børnene. Hans kone måtte derfor nødvendigt være myndig og streng. Men han vedblev at være forelsket i hende."

I 1774 købte Andreas Fridsch Quedens Gård i Storegade (nu: Overdammen) af sin far, som havde arvet den, og ombygger den kraftigt. Efter faderens død i 1787 arvede han desuden Vardho Gård i Gørding og var nu en holden mand

Som antydnet ovenfor var han elsket og beundret af alle for sin mildhed, munterhed og dygtighed. I 1783 blev han af kongen tildelt ærestitlen justitsråd, og to dage før sin død i 1807 blev han udnævnt til æresmedlem af Det Kongelige Medicinske Selskab, som han havde været medlem af siden 1772. Han blev som en af de første begravet på den nyanlagte kirke ved Gravsgade, og man rejste et pompøst monument

over ham med en inskription i tidens højstemte sprog.

Flere af hans forfædre var ellers begravet *inde* i Domkirken. Men ved lov i 1805 blev det generelt forbudt at begrave afdøde inde i kirker, ikke mindst af hygiejniske grunde. Stanken af de nedsatte lig under kirkegulvet kunne ofte være ulidelig. Det var meget dyrt at lade sig begrave under kirkegulvet. Kun rige borgere havde råd til det. Deraf udtrykket "stinkende rig"!

Andreas Fridsch havde i øvrigt som stiftsfysikus selv været medvirkende ved udarbejdelsen af planerne for den nye kirkegård ved Gravsgade.

Ægteparret fik i alt 10 børn, 2 sønner og 8 døtre.

Sønnen Andreas Carl blev embedsmand i København, mens Peder, blev familiens "sorte får." Efter en strid med forældrene stak han omkring år 1800 til søs, og man så ham aldrig mere. Traditionen vil vide, at han døde i 1801 for hjemadgående på Batavia, 21 år gammel.

En datter døde som barn, mens en anden datter, Sophie Dorotea, blev gift med den senere biskop i Ribe, Conrad Daniel Koefoed.

Gravsgade

Her findes gravstedet på Ribe Gl. Kirkegård

Fortalt af Ribe Kirkegårdes Fortællegruppe

Udsnit af Domkirkens bispetavle

RIBE
KIRKEGÅRDE